

PM 2007:124 RVI (Dnr 327-1779/2007)

Äldreomsorgsinspektörernas årsrapport 2007

Borgarrådsberedningen föreslår kommunstyrelsen besluta följande
Äldreomsorgsinspektörernas årsrapport 2007 godkänns.

Föredragande borgarrådet Ewa Samuelsson anför följande.

Ärendet

Äldreomsorgsinspektörerna har överlämnat sin årsrapport 2007.

Äldreomsorgsinspektörernas uppdrag är att rapportera om förhållanden i verksamheterna till stadsdelsnämnderna, äldrenämnden och kommunstyrelsen. Föreliggande rapport är skriven med syftet att den ska bidra till diskussion och fortsatt kvalitetsutveckling.

Målet med äldreomsorgsinspektörernas granskning och rapportering är följande:

- Genom rapporteringen hålls den politiska ledningen informerad om utvecklingen inom äldreomsorgen, och det övergripande granskningsresultatet kan ligga till grund för strategiska vägval inom stadens äldreomsorg.
- Resultaten från rapporterna kan fungera som underlag för diskussion på olika nivåer i organisationen och även användas för jämförande studier mellan enheter och mellan stadsdelsnämnder.
- Rapporterna lyfter fram goda exempel, metoder och framgångsfaktorer från väl fungerande verksamheter. Detta kan bidra till utveckling av äldreomsorgen.

Under 2006 har äldreomsorgsinspektörerna lämnat rapporter om äldreomsorgen i stadsdelsnämnderna Spånga-Tensta och Hässelby-Vällingby. För närvarande granskas stadsdelsnämnderna Östermalm, Enskede-Årsta samt Maria-Gamla stan, dessa granskningar avslutas våren 2007. Fem av Stockholms nuvarande stadsdelsnämnder återstår att granska, och arbetet beräknas vara klart hösten 2008. Årsrapport 2007 bygger på resultat från de tretton stadsdelar som har granskats inom ramen för det nuvarande uppdraget.

Granskningarna visar att det utförs många goda insatser på väl fungerande enheter men att kvaliteten både inom en stadsdel och mellan olika stadsdelar varierar.

I rapporten diskuteras bland annat bemanningens betydelse för en god och säker vård men också betydelsen av välutbildad personal. Enheternas grundbemanning tenderar i vissa stadsdelsnämndsområden att bli lägre och det saknas ofta marginaler vid oplanerad frånvaro.

Äldreomsorgsinspektörernas årsrapport 2007 visar att äldreomsorgen inom Stockholms stad har en stor utvecklingspotential och goda förutsättningar att nå en högre nivå när det gäller kvalitet som påverkar personalens arbetssätt och ökar de äldres delaktighet. Det finns behov av att höja kvalitén genom utvecklat ledarskap, daglig planering och omsätta kompetens och utbildning i arbetssätt och metoder. I rapporten efterlyses också en diskussion om enheternas grundbemanning.

Beredning

Äldrenämnden har överlämnat äldreomsorgsinspektörernas årsrapport 2007 till kommunstyrelsen. Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret. Kommunstyrelsens pensionärsråd har inkommit med synpunkter på ärendet den 12 april 2007.

Stadsledningskontoret ser allvarligt på de brister som äldreomsorgsinspektörerna lyfter fram. Stadsledningskontoret anser att ett ökat brukarinflytande genom kundval ytterligare kommer att höja kvaliteten. För att rapporten ska kunna leva upp till sitt syfte, att bidra till diskussion på olika nivåer i organisationen samt fortsatt kvalitetsutveckling, anser stadsledningskontoret att goda exempel borde ha lyfts fram i rapporten. Framgångsfaktorerna på de enheter som fungerar väl bör identifieras och överföras till mindre väl fungerande enheter. Stadsledningskontoret menar att erfarenheten visar att det sällan handlar om resurser, när en enhet fungerar bättre än en annan, utan till stor del om arbetssätt, styrning och ledning.

Äldrenämnden beslutade att godkänna äldreomsorgsinspektörernas årsrapport 2007 och överlämna den till kommunstyrelsen.

Kommunstyrelsens pensionärsråd drar den övergripande slutsatsen att äldreomsorgen behöver mer resurser för att öka bemanningen och stärka personalens kompetens i såväl vård- och omsorgsboenden som i ordinärt boende samt skapa mötesplatser där äldre kan erbjudas ett stimulerande socialt innehåll i sin tillvaro. För att ge de äldre en god livskvalitet och samtidigt göra hemtjänsten mer effektiv, bör brukarna få ett större inflytande över hur den beviljade tiden skall användas.

Mina synpunkter

Äldreomsorgsinspektörerna har en viktig uppgift att rapportera om förhållandena i stadens verksamheter för äldre. På så sätt hålls den politiska ledningen informerad om utvecklingen inom äldreomsorgen, och det övergripande granskningsresultatet kan sedan ligga till grund för strategiska vägval inom stadens äldreomsorg.

Äldreomsorgsinspektörernas årsrapport 2007 visar att äldreomsorgen inom Stockholms stad har en stor utvecklingspotential och goda förutsättningar att nå en högre nivå när det gäller kvalitet. Jag delar stadsledningskontorets synpunkt att staden genom kundval kommer att ge de äldre ökade möjligheter till delaktighet och därmed också höja kvaliteten. Samtidigt ser jag allvarligt på de brister som äldreomsorgsinspektörerna lyfter fram. Det finns ett tydligt behov av att utveckla ledarskapet, den dagliga planeringen och att omsätta kompetens och utbildning i arbetssätt och metoder.

För att rapporten ska kunna fungera som underlag till diskussion på olika nivåer i organisationen samt till fortsatt kvalitetsutveckling, anser jag att goda exempel bör lyftas fram tydligare i rapporten. Framgångsfaktorerna på de enheter som fungerar väl bör identifieras och överföras till mindre väl fungerande enheter. Det är inte bara de ekonomiska resurserna som avgör om en verksamhet fungerar bra, det beror till stor del på arbetssätt, styrning och ledning liksom personalens känsla av delaktighet och möjlighet till utveckling inom yrket.

Bemanningsituationen på stadens vård- och omsorgsboenden måste ses över, särskilt när det gäller demensavdelningar. Det finns många förklaringar till att personalsituationen ser ut som den gör i äldreomsorgen. Självklart handlar det delvis om resurser, men det finns också andra faktorer som spelar in. Den största utmaningen inför framtiden är att göra vårdyrket mer attraktivt. För att kunna ge äldre en god vård och omsorg krävs dock motiverad personal med adekvat utbildning. För att kunna säkra personalförsörjningen är stadens ambition att vara en attraktiv arbetsgivare. Kompetensutveckling ska prioriteras, både i centrala insatser för hela staden och i de olika verksamheternas planering. Möjligheter till karriärutveckling inom

yrkesområdet är viktigt för att kunna behålla och rekrytera personal. Ett sätt kan vara att personalen har olika områden att specialisera sig inom, till exempel, demenssjukdomar, stroke och psykiska sjukdomar. Personalen ska vidare ges möjlighet att utöva friskvård under arbetstid och möjligheten att påverka arbetstid och arbetsformer ska öka.

Äldrenämnden har tillsammans med stadsdelsnämnderna uppdraget att klara den långsiktiga personalförsörjningen. För fullgörande av uppdraget planeras såväl en kartläggning av den nuvarande personalsituationen som spridning av goda erfarenheter av att behålla personal och minska sjukfrånvaron. Erfarenheter hos stadsdelsnämnderna av individuella scheman och olika arbetsformer kommer också att studeras för att utveckla arbetsformer och arbetstidslösningar.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår kommunstyrelsen besluta följande
Äldreomsorgsinspektörernas årsrapport 2007 godkänns.

Stockholm den 15 augusti 2007

EWA SAMUELSSON

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Äldreomsorgsinspektörernas årsrapport 2007

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Särskilt uttalande gjordes av borgarrådet *Carin Jämtin* (s) enligt följande.

Inspektörernas granskningsrapport är ett upplysande dokument. Vi instämmer med KPR att bemanningen behöver ökas och att personalens kompetens behöver stärkas. För att de äldre ska få en god livskvalitet bör brukarna få ett större inflytande över hur den beviljade tiden ska användas. Socialdemokraternas förslag om två timmars hemtjänst utan biståndsbedömning för alla över 75 år vore också en värdefull reform för stadens äldre. Vi anser också att det är mycket viktigt att skapa mötesplatser för äldre.

Det är bra att de, av den borgerliga majoriteten förhalade, nya riktlinjerna för äldre nu är på väg fram för beslut. Det ursprungliga förslaget som vi socialdemokrater ville besluta om redan innan valet innebar en tydlig kvalitetsförstärkning för stadens äldre. Rätt till utevistelse och promenader slogs fast. Det skulle vara möjligt för den enskilde att välja mellan matlådor eller hjälp att tillaga maten. Vi ville också att äldre som känner sig oroliga, är socialt isolerade, skulle ha rätt till plats på äldreboende. Stadens äldre skall inte behöva bli allvarligt sjuka innan de uppmärksammas och får stöd. Syftet med de nya riktlinjerna är utöver kvalitetshöjningen att säkerställa en likställighet för de äldre i staden och öka rättssäkerheten.

Dessa förslag möter till stor del upp den kritik och brister som inspektörerna tar upp i sin kritik och vår förhoppning är att den borgerliga majoriteten behåller nivån från ursprungsförslaget så att det blir en verklig kvalitetsförstärkning för stadens äldre.

Särskilt uttalande gjordes av borgarrådet *Yvonne Ruwaida* (mp) enligt följande.

Inspektörernas sammanfattande granskningsrapport är ett upplysande dokument. Det bör fungera som underlag för såväl politiker som inom enheterna. En slutsats är att äldreomsorgen behöver mer resurser.

Grundbemanningen tenderar på vissa stadsdelar bli lägre och det saknas ofta marginaler vid oplanerad frånvaro. Det skapar stress både bland de äldre och personalen. Vid låg grundbemanning tenderar också endast de basala insatserna som på- och avklädning, personlig hygien, toalettbesök mm bli tillgodosedda.

Omsorg om livskvalitet, sociala och vardagliga aktiviteter som att få gå en promenad, duscha när man önskar, en stunds samtal mellan personal och de äldre – det får stå tillbaka vid underbemanning.

En fortlöpande utbildning av personalen är nödvändig. Det gäller såväl vård- och omsorgsboenden som i ordinärt boende. Demensvården kräver särskilda kunskaper. Inte minst i bemötandefrågor. Korta demensutbildningar på en vecka räcker inte för att få kunskap om demensdrabbades speciella sjukdomsmönster. Det förutsätter också att kunskap och utbildning när det gäller funktionshindrade omfattas av samma utbildningsbehov. Även arbetsledarna närmast personalen behöver utbildning för att kunna handleda personalen.

Sammanfattningsvis behöver äldreomsorgen mer resurser. Det inkluderar såväl personalens arbetssituation som de äldres omvårdnadsbehov och livskvalitet. Det behövs resursförstärkningar för att tillgodose målen för en god äldreomsorg.

Kommunstyrelsen

Särskilt uttalande gjordes av *Carin Jämtin, Tomas Rudin, Teres Lindberg* och *Mirja Rähä Järvinen* (alla s) med hänvisning till det särskilda uttalandet av (s) i borgarrådsberedningen.

Särskilt uttalande gjordes av *Stefan Nilsson* (mp) och *Ann-Margarethe Liv* (v) med hänvisning till det särskilda uttalandet av (mp) i borgarrådsberedningen.

ÄRENDET

Äldreomsorgsinspektörerna har överlämnat sin årsrapport 2007.

Äldreomsorgsinspektörernas uppdrag är att rapportera om förhållanden i verksamheterna till stadsdelsnämnderna, äldrenämnden och kommunstyrelsen. Föreliggande rapport är skriven med syftet att den ska bidra till diskussion och fortsatt kvalitetsutveckling.

Äldrenämnden

Äldrenämnden beslutade vid sitt sammanträde den 23 april 2007 att bifalla äldreförvaltningens förslag att

1. Äldreomsorgsinspektörernas årsrapport 2007 godkännes.
2. Äldreomsorgsinspektörernas årsrapport 2007 överlämnas till kommunstyrelsen.

Särskilt uttalande gjordes av vice ordförande Leif Rönngren (s) samt Margareta Johansson (v), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av ledamoten Eivor Karlsson (mp) samt Margareta Johansson (v), *bilaga 1*.

Äldreförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 29 mars 2007 har i huvudsak följande lydelse.

Äldreförvaltningen föreslår att äldrenämnden godkänner äldreomsorgsinspektörernas årsrapport 2007.

BEREDNING

Äldrenämnden har överlämnat äldreomsorgsinspektörernas årsrapport 2007 till kommunstyrelsen. Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret. Kommunstyrelsens pensionärsråd har inkommit med synpunkter på ärendet den 12 april 2007.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 24 maj 2007 har i huvudsak följande lydelse.

Enligt rapporten finns behov av att höja kvaliteten i äldreomsorgen genom utvecklat ledarskap, daglig planering och genom att omsätta kompetens och utbildning i arbetssätt och metoder. Kvaliteten är, enligt rapporten, ojämn och skillnaderna mellan enheterna kan vara stora. Stadsledningskontoret ser allvarligt på de brister som äldreomsorgsinspektörerna lyfter fram och det är viktigt att kvalitetsutvecklingen fortsätter. Stadsledningskontoret anser att ett ökat brukarinflytande genom kundval ytterligare kommer att höja kvaliteten.

För att rapporten ska kunna leva upp till sitt syfte, att bidra till diskussion på olika nivåer i organisationen samt fortsatt kvalitetsutveckling, anser stadsledningskontoret att goda exempel borde ha lyfts fram i rapporten. Ett av målen med äldreomsorgsinspektörernas granskning och rapportering är att lyfta fram goda exempel, metoder och framgångsfaktorer från väl fungerande verksamheter.

Hösten 2006 gjorde utrednings- och statistikkontoret en totalundersökning av stadens hemtjänst. När brukarna då uppmanades lämna en sammantagen bedömning av hemtjänsten är totalt 79 % ganska eller mycket nöjda. Följaktligen borde det finnas en hel del väl fungerande enheter inom stadens äldreomsorg. Framgångsfaktorerna på de enheter som fungerar väl bör identifieras och överföras till mindre väl fungerande enheter. Staden ska vara en lärande

organisation. En lärande organisation definieras genom dess förmåga att anpassa sig till de ständigt förändrade förutsättningarna i omvärlden och därigenom nå verksamhetsmålen och samtidigt förbättras och utvecklas. Ledarskapet är motorn i en lärande organisation. Stadsledningskontoret menar att erfarenheten visar att det sällan handlar om resurser, när en enhet fungerar bättre än en annan, utan till stor del om arbetssätt, styrning och ledning.

Stadsledningskontorets föreslår kommunstyrelsen besluta följande
Godkänna anmälan av äldreinspektörernas årsrapport 2007.

Kommunstyrelsens pensionärsråd

Kommunstyrelsens pensionärsråd tog del av ärendet vid sitt sammanträde den 12 april 2007 och gjorde följande uttalande:

Inspektörernas sammanfattande granskningsrapport är ett utomordentligt välskrivet och upplysande dokument. KPR finner egentligen inte anledning att ytterligare kommentera eller understryka vad som där skrivs. Den övergripande slutsatsen är att *äldreomsorgen behöver mer resurser* för att öka bemanningen och stärka personalens kompetens i såväl vård- och omsorgsboenden som i ordinärt boende samt skapa mötesplatser där äldre kan erbjudas ett stimulerande socialt innehåll i sin tillvaro.

För att ge de äldre en god livskvalitet och samtidigt göra hemtjänsten mer effektiv, bör brukarna få ett större inflytande över hur den beviljade tiden skall användas. Vi får då både nöjda kunder och nöjd personal.

KPR uppmanar stadens ansvariga politiker att noggrant studera äldreinspektörernas rapport och besluta om de resursförstärkningar som uppenbarligen behövs för att tillgodose målen för stadens äldreomsorg.

RESERVATIONER M.M.

Äldrenämnden

Särskilt uttalande gjordes vice ordförande Leif Rönngren (s) samt Margareta Johansson (v) enligt följande

Vi anser att det är dags att fatta beslut om de nya riktlinjerna för äldre, som de borgerliga förhalar. Det återremitterade förslaget som vi socialdemokrater ville godkänna innebar en tydlig kvalitetsförstärkning för stadens äldre. Rätt till utevistelse och promenader slogs fast. Det skulle vara möjligt för den enskilde att välja mellan matlådor eller hjälp att tillaga maten. Vi ville också att äldre som känner sig oroliga, är socialt isolerade, skulle ha rätt till plats på äldreboende. Stadens äldre skall inte behöva bli allvarligt sjuka innan de uppmärksammas och får stöd. Syftet med de nya riktlinjerna är utöver kvalitetshöjningen att säkerställa en likställighet för de äldre i staden och öka rättssäkerheten.

Dessa förslag möter till stor del upp den kritik och brister som inspektörerna tar upp i sin kritik.

Särskilt uttalande gjordes av ledamoten Eivor Karlsson (mp) samt Margareta Johansson (v) enligt följande

Inspektörernas sammanfattande granskningsrapport är ett upplysande dokument. Det bör fungera som underlag för såväl politiker som inom enheterna. En slutsats är att äldreomsorgen behöver mer resurser.

Grundbemanningen tenderar på vissa stadsdelar bli lägre och det saknas ofta marginaler vid oplanerad frånvaro. Det skapar stress både bland de äldre och personalen. Vid låg grundbemanning tenderar också endast de basala insatserna som på- och avklädning, personlig hygien, toalettbesök mm bli tillgodosedda.

Omsorg om livskvalitet, sociala och vardagliga aktiviteter som att få gå en promenad, duscha när man önskar, en stunds samtal mellan personal och de äldre – det får stå tillbaka vid underbemanning.

En fortlöpande utbildning av personalen är nödvändig. Det gäller såväl vård- och omsorgsboenden som i ordinärt boende. Demensvården kräver särskilda kunskaper. Inte minst i bemötandefrågor. Korta demensutbildningar på en vecka räcker inte för att få kunskap om demensdrabbades speciella sjukdomsmönster. Det förutsätter också att kunskap och utbildning när det gäller funktionshindrade omfattas av samma utbildningsbehov. Även arbetsledarna närmast personalen behöver utbildning för att kunna handleda personalen.

Sammanfattningsvis behöver äldreomsorgen mer resurser. Det inkluderar såväl personalens arbetssituation som de äldres omvårdnadsbehov och livskvalitet. Det behövs resursförstärkningar för att tillgodose målen för en god äldreomsorg.